

SURİYE
ÜLKE RAPORU
(Meyve Sebze Mamulleri Sektörü Açısından)

ULUDAĞ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
ARGE ŞUBESİ

2019

İÇİNDEKİLER

1. GENEL EKONOMİK DURUM	3
2. SURİYE'NİN DIŞ TİCARETİ	5
3. TÜRKİYE İLE TİCARET	9
4.SURİYE'NİN MEYVE SEBZE MAMULLERİ SEKTÖRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	15
5.İŞ ADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR	18
KAYNAKLAR	20

SURİYE

1. GENEL EKONOMİK DURUM

Ekonomik Yapı

Geçmişte merkezi planlı bir ekonomik sisteme göre yönetilen ve 2000 yılından itibaren serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine giren Suriye'nin temel gelir kaynakları petrol, dış yardımlar, yurt dışında çalışan Suriyeli işçilerin döviz gelirleri ve tarımdır. Petrol ihracatı, toplam ihracat gelirlerinin üçte ikisini ve bütçe gelirlerinin yarısını oluşturmaktadır. Petrol dışı sanayi; kimyasal, kauçuk, plastik, tekstil, deri ve gıda işleme alanlarında yoğunlaşmaktadır. Hizmetler sektörü içinde özellikle turizm, hızlı bir gelişim sergilemiştir. Ülkedeki büyük sanayi şirketlerinin çoğu devlet tarafından işletilmektedir. Ancak, kamunun ekonomideki payı kademeli olarak gerilemektedir.

Başlıca ticaret merkezleri Şam, Halep, Lazkiye, Tartus, Deir al-Zour ve Homs; petrol sanayinin merkezi ise Deir al-Zour çevresi ile Halep ve Banyas'taki rafinerilerdir. Tekstil ve seramik gibi hafif sanayi üretiminin ve gıda işleme tesislerinin çoğu, tarım alanlarına yakın olan Şam, Halep ve Homs'ta bulunmaktadır. Ülkenin iki büyük liman şehri olan Lazkiye ve Tartus uluslararası ticaretin merkezi iken, kuzeydeki Banyas'tan petrol ihracatı yapılmaktadır. Ülkenin doğusu daha az gelişmiş olmasına rağmen, Haseki şehri tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle komşu illerden göç almaktadır. Deir al-Zour ve Palmira, yeni petrol ve doğal gaz alanları bulunması ile iç savaşın başlamasına kadar hızla büyüyen şehirlerdir.

Büyük kısmı iç piyasada tüketilen tarımsal ürünlerin çoğu ülkenin kuzeyinde ve Halp-Şam hattının batısında üretilmektedir. Hükümetin pamuk ve tahıl piyasalarına müdahaleleri devam ettiğinden, tarımda özel sektör faaliyetleri, daha az stratejik önem arz eden meyve üretimi gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Ülkedeki iç karışıklıklar tüm ekonomik faaliyetlerde ciddi anlamda küçülmeye neden olmuştur. Ülkenin en önemli sanayi merkezlerinde faaliyetler durma noktasındadır.

Son dönemde rejimin kontrolünü ele geçirdiği bölgelerde yeniden inşa ve temel hizmetlerin yeniden sağlanması amacıyla çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Ayrıca AB-Rusya uzlaşması ile ülkenin güneyinde oluşturulan "çatışmasızlık bölgelerinde"

Ekonomi Politikaları

Hükümet, bir taraftan Mart 2011'de başlayan ve zamanla iç savaş boyutuna ulaşan siyasi istikrarsızlığın bir yandan da uluslararası yaptırımların körüklediği ekonomik faaliyetlerdeki çöküntüyle mücadelede büyük sorunlar yaşamaktadır. Ülkede, temel ihtiyaçların karşılanması dışında bir ekonomik politikadan bahsetmek mümkün değildir.

Ülke ekonomisi ile ilgili diğer bir husus ise, dış yardımlar olup, tahıl ve akaryakıt dahil olmak üzere pek çok ihtiyaç maddesi dışardan temin edilmektedir.

Ülkedeki iç karışıklıklar SYP'nin değer kaybetmesine ve enflasyonun artmasına neden olmuştur. Kriz öncesinde 1 ABD doları 45-47 SYP bandında alınıp satılırken, 2017 yılı son çeyreğinde Suriye Merkez Bankası kuru 500 SYP'ye yaklaşmıştır. 2017 enflasyonunun ise %25,7 civarında olması beklenmektedir.

Siyasi istikrarsızlık öncesinde, kamunun ekonomideki ağırlığının azaltılması; özel sektörün, yabancı sermayenin ve rekabet ortamının teşvik edilmesi amacıyla gerçekleştirilen ekonomik reformların olumlu etkileri sonucunda ülkeye yapılan yabancı yatırımlar, ülkedeki istikrarın artması ile faaliyetlerini sona erdirmiştir.

Ülke ekonomisinde önemli yer tutan ve başlıca ihraç ürünü olan petrol üretimi, petrol bölgelerinin hükümet dışı güçlerin eline geçmesi sonucu önemli ölçüde azalmıştır. Sınırlı sayıdaki sahada yapılan petrol üretiminin 10 bin varil/güne düştüğü tahmin edilmektedir.

Suriye ekonomisini etkileyen diğer bir önemli husus ise iç karışıklıkların başlaması ile uygulamaya konulan kısıtlama ve ambargolardır. Özellikle, Suriye petrolünün önemli bir kısmının alıcısı konumundaki AB'nin petrol ithalatına getirdiği yasak Suriye ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Ancak, zaman içerisinde ülkedeki petrol üretiminin durması öne çıkmış ve Suriye'nin petrol ihracatına uygulanan yasaklar anlamını yitirmiştir.

Son olarak, ülkede yaşanan iç karışıklıklar, ekonomi ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılmasını imkansız hale getirmiştir. Ayrıca, ülkedeki şartlar sürekli değişmekte olup, her iki durum Suriye'nin geleceği ile ilgili ekonomik ve siyasi belirsizlikler artmış olup, geleceğe ilişkin tahmin yapılmasını güçleştirmektedir.

Ekonomik Performans

Ülkede yaşanan iç savaş ve uygulanmakta olan uluslararası yaptırımlar ülkedeki ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde kesintiye uğratmıştır. Dolayısıyla ülkenin ekonomik göstergelerinin tamamı bozulmuştur. Üretim, ihracat ve ithalat gerilerken gelirlerin azalmış ve bütçe dengesi büyük oranda bozulmuştur. Aynı şekilde, döviz gelirlerinin gerilemesi döviz kurlarındaki istikrarın bozulmasına yol açmıştır.

2. DIŞ TİCARET

Suriye'nin, merkezi planlı ekonomik sistemden 2000'li yılların başında serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine girmesiyle diő ticaret hacmi artmış; buna paralel olarak diő ticareti açık vermeye başlamıştır. 2007-2011 döneminde diő ticaret açığı yıllık 7-10 milyar dolar aralıında gerçekteőmiştir. Mart 2011'de başlayan karışıklıkların iç savaőa dönüőmesi ve uygulanan uluslararası yaptırımlar nedeniyle ülkenin diő ticareti hızla gerilemeye başlamıştır. İç savaş öncesine göre 2016 yılı ihracatı %91,6, ithalatı ise %77 oranında gerilemiştir.

Ülkenin Diő Ticareti (Milyon Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	7 097	14 468	21 565	-7 372
2008	8 548	18 038	26 586	-9 490
2009	6 087	16 224	22 311	-10 138
2010	8 697	18 698	27 395	-10 002
2011	8 015	18 295	26 310	-10 279
2012	2 261	8 478	10 739	-6 217
2013	1 490	6 519	8 009	-5 029
2014	1 114	7 352	8 466	-6 237
2015	843	5 316	6 159	-4 472
2016	810	4 775	5 585	- 3 965
2017	686	4 826	5 512	- 4 140

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Suriye'nin İhracatı

Kriz öncesinde 8,7 milyar USD olan Suriye'nin ihracatı 2017 yılında 686 milyon USD'ye gerilemiştir[1]. Suriye'nin ihracatı içerisinde ilk sıralarda yer alan ürünlerin önemli bir kısmı tarım ürünleridir. Geçmişte ihracatta ilk sıraları alan petrol ve fosfat, hem batı tarafından uygulanan ambargo, hem de güvenlik sorunları nedeniyle aksayan üretime bağlı olarak düşüő göstermiştir. Diğer taraftan, iç savaşın etkisiyle zarar gören üretim kapasitesi, Suriye'nin önemli ihraç ürünleri arasında yer alan tekstil ürünleri ve iplikler ile çeőitli tüketim ürünleri ihracatının azalmasına neden olmuştur.

Tablo 1: Suriye'nin İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015*	2016*	2017*
	TOPLAM	843 303	810 346	686 367
0909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	92 777	102 625	111 128
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	33 989	89 937	74 871
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	56 192	42 128	41 812

0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	35 641	52 590	40 003
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariyle pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	1 266	8 604	25 619
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	11 338	15 825	18 690
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	8 601	27 217	17 890
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	8 590	13 239	14 448
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	19 271	17 511	14 019
0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	5 946	11 128	12 909
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	32 071	10 251	12 874
0706	Havuç, şalgam, tekesakalı, kök kerevizi, turp ve benzeri yenilen kökler (taze/soğutulmuş)	5 866	7 443	11 168
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	17 943	17 602	9 758
0810	Diğer meyveler (taze)	5 518	9 404	9 598
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	16 373	20 839	9 430
7801	İşlenmemiş kurşun	210	6 440	9 331
0403	Yayık altı süt, pıhtılaşmış süt ve krema,yoğurt,kefir veya diğer fermente edilmiş veya asitliği arttırılmış süt ve krema	7 705	7 780	9 019
5101	Yün ve yapağı (kardesiz/taranmamış)	18 794	18 932	8 707
0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	7 735	12 311	8 515
2007	Reçel, jöle, marmelat, meyve püresi ve pastları (pişirilerek hazırlanmış)	7 229	8 787	8 343
0801	Hindistan cevizi, brezilya ve kaju cevizi (taze/kurutulmuş)	1	13	7 984

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Suriye'nin İthalatı

Suriye'nin ithalatında genel olarak, şeker, ayçiçeği yağı, otomobiller, sigara, buğday unu, kauçuktan yeni dış lastikler, Paraguay çayı, çimento, kamyon, kamyonet, karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar, aküler, telefonlar, kahve, pirinç, ilaçlar, hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar, buğday, bisküvi, örme kumaş, sentetik kumaş, margarin, çay ve petrol yağları önemli bir yer tutmaktadır.

Tablo 2: Suriye'nin İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2015	2016	2017
	TOPLAM İTHALAT	5 315 956	4 774 608	4 826 339
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	137 066	196 775	184 455
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	141 601	128 777	120 470
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	99 669	124 563	99 895
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	67 888	78 857	90 248
1101	Buğday unu/mahlut unu	102 101	107 716	80 386
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	46 304	45 466	68 295
0903	Paraguay çayı	80 803	49 353	58 728
2523	Çimento	90 220	41 360	57 141
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	97 606	73 475	53 443
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	42 073	46 126	52 705
8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	44 815	47 791	52 190
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	98 461	74 088	50 807
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	49 768	49 894	50 612
1006	Pirinç	47 515	47 641	49 693
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	40 337	52 634	47 812

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 3: Suriye'nin İhracatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İHRACAT	843 303	810 346	810 346	100.0
1	Lübnan	137 579	130 492	122 901	15,2
2	Mısır	158 660	121 548	110 792	13,7
3	S. Arabistan	84 051	95 483	80 704	10
4	Türkiye	51 506	65 389	70 561	8,7
5	Ürdün	101 830	89 101	66 900	8,3
6	İspanya	11 390	25 111	53 836	6,6
7	Cezayir	17 400	23 186	32 863	4,1
8	Hindistan	35 828	35 695	21 326	2,6
9	Kuveyt	14 642	21 233	20 960	2,6
10	Almanya	14 018	17 106	18 532	2,3
11	Fas	11 104	12 168	9 343	1,2
12	İtalya	24 916	8 351	8 160	1
13	Hollanda	5 883	6 263	7 746	1
14	ABD	6 910	6 329	7 492	0,9
15	İngiltere	5 394	4 332	5 103	0,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 4: Suriye'nin İthalatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

Sıra	Ülkeler	2015	2016	2017	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İTHALAT	5 315 956	4 774 608	4 774 608	100.0
1	Türkiye	1 522 627	1 321 981	1 364 612	28,6
2	Çin	1 022 573	915 257	1 104 989	23,1
3	Rusya	186 544	182 254	279 859	5,9
4	Mısır	242 400	181 708	235 018	4,9
5	Lübnan	209 764	198 871	233 070	4,9
6	G. Kore	209 346	193 778	215 888	4,5
7	Hindistan	138 255	124 923	109 720	2,3
8	İtalya	153 871	78 698	105 361	2,2
9	Almanya	69 796	62 528	91 338	1,9
10	Brezilya	69 665	105 826	74 565	1,6
11	Arjantin	144 316	65 023	66 372	1,4
12	Ürdün	137 719	67 759	65 791	1,4
13	Hollanda	43 522	55 889	63 223	1,3
14	Fransa	56 509	32 885	53 745	1,1
15	Ermenistan	25 434	27 640	50 799	1,1

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

3. TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye ile Suriye arasındaki ticarete özellikle 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA) sonrasında çok önemli artışlar kaydedilmiş, Anlaşma'nın olumlu etkileri iki yılda kendini göstermiştir. Nitekim Suriye'ye 2008 yılı ihracatımız 2006 yılının yaklaşık iki katına ulaşmıştır. 2009 ve 2010 yıllarında da ihracattaki artış eğilimi devam etmiştir. 2010 yılı ihracatı %29,5 oranında artarak 1,8 milyar doları aşmıştır. Suriye'den yapılan ithalat ise dalgalı bir seyir izlemekle beraber 700 milyon doların altında seyretmiştir.

Suriye'de Mart 2011'de başlayan yönetim karşıtı gösterilerin aşırı güç kullanılarak bastırılması uluslararası toplumun tepkisine yol açmıştır. ABD ve AB Suriye yönetimine karşı ekonomik ve siyasi yaptırım uygulamaya başlamıştır. Bu ülkeleri 27 Kasım 2011'de Arap Birliği ve 30 Kasım 2011'de Türkiye'nin aldığı yaptırım kararları izlemiştir.

Türkiye'nin yaptırımları arasında; Suriye Merkez Bankası ile ilişkilerin durdurulması, Suriye hükümetinin Türkiye'deki finansal mal varlıklarının dondurulması, Suriye hükümeti ile kredi ilişkilerinin durdurulması, Suriye Ticaret Bankası ile işlemlerin durdurulması ve Suriye'deki altyapı projelerinin finansmanı için imzalanan Eximbank kredi anlaşmasının askıya alınması gibi önemli ekonomik kararlar mevcuttur.

Suriye, 4 Aralık 2011'de, STA anlaşmasının askıya alınması ve Suriye'den geçişlerde ek gümrük harcı alınması da dahil olmak üzere Türkiye'ye bir dizi karşı yaptırım kararları almıştır.

Türkiye de 14.12.2011 tarihli ve 28142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2011/2516 sayılı İthalat Rejimi Kararı'na Ek Karar ile ülkemiz ve Suriye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasını askıya almıştır. Aynı tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2011/2517 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Suriye Arap Cumhuriyeti Menşeli Bazı Tarım Ürünleri İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında Karar" da uluslararası hukuk hükümleri ve mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durum hali hazırda devam etmektedir.

Söz konusu gelişmeler sonucu iki ülke arasındaki ticaret, özellikle 2011 yılının son çeyreğinden itibaren hızla daralmaya başlamıştır. 2011 yılının tümü dikkate alındığında ihracatımız %12,6, ithalatımız %21 civarında daralırken, 2011 yılının son çeyreğinde ihracatımız %51,8, ithalatımız ise %57,3 oranında keskin bir daralma göstermiştir.

2012 yılında ikili ticaret neredeyse durma noktasına gelmiştir. Türkiye'nin ihracatı %68,8 azalarak 501 milyon dolara, ithalatı ise %87,2 azalarak 67 milyon dolara gerilemiştir. 2013 yılı sonrasında ise Suriye'ye ihracatımız oldukça dalgalı bir seyir izlemiştir. 2013 yılında 1,02 milyar dolar olan ihracatımız, 2014 yılında 1,8 milyar doları aşarak en yüksek seviyesine ulaşmış, 2018 yılında ise 1,3 milyar dolara gerilemiştir.

2011 sonrası Suriye'den ithalatımız ise oldukça çok gerilemiştir. 2010 yılında 663 milyon dolar olan ithalatımız, 2011 yılında 524 milyon dolara gerilemiş olup, takip eden yıllarda ise bu rakam 50-115 milyon dolar seviyelerinde dalgalanarak 2018 yılında 69 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5. Türkiye-Suriye Dış Ticaretinin Yıllara Göre Seyri (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2003	411	413	-3	824
2004	395	358	37	752
2005	552	272	279	824
2006	609	187	422	797
2007	798	377	421	1 175
2008	1 115	639	476	1 754
2009	1 425	328	1 097	1 753
2010	1 845	663	1 182	2 507
2011	1 610	524	1 086	2 134
2012	501	67	434	568
2013	1 024	85	939	1 209
2014	1 801	115	1 685	1 916
2015	1 522	51	1 470	1 573
2016	1 322	65	1 258	1 388
2017	1 363	71	1 435	1 294
2018	1 346	69	1 415	1 277

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Türkiye'nin Suriye'ye İhracatı

Türkiye'nin 2018 yılı itibarıyla Suriye'ye ihraç ettiği başlıca ürünler, yolcu beraberindeki ürünler, buğday unu, hayvan yemi, ayçiçeği yağı, bisküvi, canlı tavuk, çimento, su, petrol gazlarıdır.

Tablo 6: Türkiye'nin Suriye'ne İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

TİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İHRACAT	1 321 981	1 363 165	1 345 944
1101	Buğday unu	27 053	43 405	95 846
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	125 541	113 112	77 574
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	38 281	44 595	75 033
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	21 303	22 973	42 595
105	Canlı kümes hayvanları	38 110	53 686	42 162
2523	Çimento	34 922	30 877	37 128
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	12 305	20 224	34 334
2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	0	0	28 235
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	38 314	23 224	26 783

1904	Hububat veya hububat ürünlerinin kabartılması veya kavrulması suretiyle elde edilen gıda mamülleri	35 815	26 914	24 947
1517	Hayvansal ve bitkisel yağlar ve bunların fraksiyonları	14 843	16 637	24 348
8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	32 540	27 786	19 102
7214	İnşaat demiri	8 904	14 709	16 908
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	14 652	14 406	15 910
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	9 058	9 105	14 242
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	93	327	14 017

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 7: Türkiye'nin Suriye'nden İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2016	2017	2018
	TOPLAM İTHALAT	65 389	70 561	69 389
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	1 210	12 874	18 791
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	96	0	13 250
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	10 081	9 615	8 408
909	Anason, rezene, kişniş, kimyon, kimyonu tohumu ve ardıç meyveleri	577	2 167	8 171
5101	Yün ve yapağı (kardesiz/taranmamış)	2 616	6 024	6 084
7601	İşlenmemiş alüminyum	3 884	4 765	5 707
910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	2 979	4 398	2 055
713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	0	0	1 662
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	3 162	1 782	1 104
711	Geçici olarak konserve edilmiş sebzeler	339	623	752
301	Canlı balıklar	400	1 006	746
7801	İşlenmemiş kurşun	0	0	682
701	Patates (taze/soğutulmuş)	318	6 094	509
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı \geq %85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	127	223	191
807	Kavunlar (karpuzlar dahil) ve papaya (taze)	4	75	108
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	0	0	79

8463	Metalleri veya sermetleri talaş kaldırmadan işlemeye mahsus diğer makinalar	74	216	77
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	0	0	71
703	Soğan, şalot, sarımsak, pırasa ve diğer soğanimsi sebzeler (taze/soğutulmuş)	91	268	70
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	0	0	64
6301	Battaniyeler, diz battaniyeleri	15	0	56
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	0	0	55

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

İKİLİ EKONOMİK VE TİCARET ANLAŞMALARI:

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	17.09.1974
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	13.11.1976
Karma Komisyon Kurulmasına İlişkin Anlaşma	23.03.1982
Uzun Vadeli Ekonomik İşbirliği Anlaşması	23.03.1982
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	23.03.1982
Ekonomik İşbirliği Protokolü	17.07.1987
Gümrükler Alanında Karşılıklı Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşması	29.07.2003 (RG: 14.04.2004) (RG: 27.10.2004)
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması	06.01.2004 (RG: 08.02.2005)
Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması	06.01.2004 (RG: 07.05.2004)
Uluslararası Karayolu Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması	10.05.2004
Sivil Havacılık Anlaşması	13.07.2004
Serbest Ticaret Anlaşması*	22.12.2004 (RG: 07.03.2006)
Türkiye-Suriye Lojistik Merkezi Kurulması ve İşletilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı	23.12.2009
Hizmetler Sektörünün Türkiye Cumhuriyeti İle Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması Kapsamına Dâhil Edilmesine Dair Mutabakat Zaptı	23.12.2009
Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Hizmetleri Alanlarında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı	23.12.2009/16.02.2011

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

Suriye'nin dış ticaret politikası son yıllarda ithal ikamesine dayanmaktadır. Reform çalışmalarına rağmen ağır gümrük düzenlemeleri ve bankacılık sektörünün gelişmemiŐ olması gibi nedenlerle ihracattaki büyüme sınırlıdır. İmalat sektöründe çeşitlilik sağlanmakla birlikte, birçok ürün hala gelişen piyasaların benzer ihraç ürünlerinin kalitesiyle rekabet edememektedir.

1990 öncesinde Varşova Paktı üyeleri ile yakın ilişkileri olan ve daha çok tarım ürünleri ihraç eden bir ülke olarak bilinen Suriye'nin dış ticaretinin bileşenleri, gidişatı ve değerleri Sovyetler Birliği'nin dağılması ve ülkede petrol sektörünün gelişmeye başlaması ile büyük bir dönüşüme uğramıştır. Artan petrol ihracatı, ülkenin dış ticaretine olumlu yönde bir katkı yapmış olsa da; bir yandan da ülkeyi değişken uluslararası petrol piyasalarına ve çabuk tükenen bir gelir kaynağına bağımlı olma riskiyle karşı karşıya bırakmıştır. Ülkede petrol üretiminin düşmeye başlaması ile birlikte petrol ithalatı, özel sektöre yönelik döviz kontrollerinin kaldırılması ile de petrol dış ithalat artmıştır.

Suriye, Ekim 2001'de Dünya Ticaret Örgütü'ne üyelik için başvuruda bulunmuştur. 2010 yılının Mayıs ayında gözlemci statüsünü kazanmıştır. Orta Doğu ülkeleriyle bağlantıda kilit konumda olan Suriye, komşuları ve bölgedeki diğer İslam ülkeleriyle yakın işbirliği içerisindedir. 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giren Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması'na (GAFTA) taraf olan Suriye'nin 17 Arap ülkesi ile Serbest Ticaret Anlaşmaları, Ermenistan ve Güney Kıbrıs ile Tercihli Ticaret Anlaşmaları, AB ile Ortaklık Anlaşması (19 Ekim 2004 tarihinde imzalanmıştır) mevcuttur. Söz konusu Ortaklık Anlaşması, tarım ürünlerine uygulanan gümrük tarifelerinin ve ticaretteki teknik engellerin kaldırılması, fikri mülkiyet haklarının korunması ve ticaretteki anlaşmazlıkların çözüm yöntemleri ile ilgili taahhütler içermektedir.

İthalat Rejimi

Suriye'nin ithalat politikası; hammadde, yedek parça, makine ve ekipman, tıbbi/laboratuvar cihazları, mühendislik cihazları ve bilimsel cihazların ithalatının serbest bırakılması, yerli üretimi bulunmayan gıda maddeleri ile tarımsal ürünlerin ithalatına izin verilmesi, yerli üretimi bulunan maddelerin ithalatının en aza indirilmesi, yüksek gümrük vergileri ile lüks maddelerin ithalatının kısılması ve ithalatın büyük bir bölümünün ihracat gelirleriyle finanse edilmesine dayanmaktadır.

Gümrük Tarifeleri ve Diğer Vergiler

Türkiye ile Suriye arasında imzalanan ve 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması, iki ülkenin karşılıklı olarak aldıkları kararlarla askıya alınmıştır. Suriye Bakanlar Kurulu, anlaşmayı durdurmaya yönelik kararı 4 Aralık 2011 tarihinde almıştır. Türkiye de Suriye'nin kararına karşılık olarak 14.12.2011 tarihli ve 28142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2011/2516 sayılı İthalat Rejimi Kararı'na Ek Karar ile ülkemiz ve Suriye arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasını askıya almıştır.

Suriye, Türkiye'den gerçekleştirilen ithalata MFN oranına ilave olarak %30'luk ek vergi uygulaması getirmiştir. Karar halen yürürlükte olmakla beraber, uygulamanın etkinliği pek belirgin değildir.

Tarife Dışı Engeller

Suriye Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, ithalat kısıtlamaları ve ithalat izinlerinden sorumlu kurumdur. Suriye'ye narkotik ürünler, silah, İsrail malları, mücevherat ve bazı tarım ürünlerinin (buğday, pamuk ve şeker pancarı tohumu gibi) ithalatı yasaktır. Tütün, tuz ve buğday gibi bazı ürünlerin ithalatı, devletin ya da devlet tarafından görevlendirilmiş özel kuruluşların tekelindedir. Akreditif açılması işlemlerinden ve ithalat-ihracat bedellerinin transferinden ise Suriye Ticaret Bankası sorumludur.

Suriye'ye ithalatta gerekli belgeler; konşimento, ticari fatura, paketlenme listesi, menşe şahadetnamesidir. Ayrıca gıda ürünleri ithalatında sağlık kontrolü, bitkisel/hayvansal ürünler için Karantina Belgesi gereklidir. Gıda ürünlerinin etiketlerinde üretim ve son kullanma tarihi bulunmalıdır. Suriye'ye ilk kez ithal edilecek ilaç ve tıbbi ürünler ile ilgili olarak menşe ülkedeki yetkili kurum tarafından ihracat belgesi alınması gerekmektedir. Gözetim belgesi ile ilgili uygulamalar sıklıkla değişmektedir. Gözetim belgesi ve ürün standartları ile ilgili olarak Suriye Standartlar ve Metroloji Kurumu'na (www.sasmo.net) başvurulmalıdır.

4. SURIYE’İN MEYVE SEBZE MAMULLERİ SEKTÖRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 8. Türkiye’nin Suriye’ye Meyve Sebze Mamulleri İhracatı

	2017	2018	DEĞİŞİM
ÜRÜN GRUBU	FOB USD	FOB USD	FOB USD
GAZLI SULAR.MADEN SULARI VE GAZOZLAR	20.074.198	28.098.640	40%
DOMATES SALÇASI	10.992.193	6.924.606	-37%
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ	2.173.341	2.897.711	33%
PATATES KONSERVELERİ. DONDURULMAMIŞ	1.314.617	1.429.326	9%
DOMATES KETÇABI VE DİĞER DOMATES SOSLARI	406.133	813.965	100%
REÇEL.JÖLE.MARMELAT	752.419	770.249	2%
DİĞER MEYVE KONSERVELERİ	1.032.037	728.911	-29%
SULAR.BUZ VE KAR	609.798	646.596	6%
DOMATES KONSERVELERİ	1.114.221	448.887	-60%
BEZELYE KONSERVELERİ DONDURULMAMIŞ	135.088	194.146	44%
KURUTULMUŞ SEBZELER	112.795	143.446	27%
FASULYE KONSERVELERİ. DONDURULMAMIŞ	261.106	87.595	-66%
KARIŞIK HALDEKİ MEYVE VE SEBZE SULARI	67.041	84.325	26%
TURUNÇGİL SULARI	23.893	82.820	247%
DİĞER MEYVA SULARI	101.455	61.898	-39%
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	109.381	42.551	-61%
SEBZE.MEYVE.BİTKİ PARÇALARI KONSERVELERİ SİRKELİ	47.167	41.999	-11%
DONDURULMUŞ SEBZELER	2.896	40.001	1.281%
PATATES KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	21.376	32.059	50%
SİRKE	15.649	31.134	99%
ÇEŞNİ.LEZZET VERİCİ KARIŞIMLAR VE SOSLAR	20.234	28.359	40%
ALKOLLÜ İÇKİLER (ALKOL DERECEŚİ>=80)	21.402	25.806	21%
ÜZÜM SUYU	0	25.403	
ELMA SULARI	2.695	3.916	45%
GEÇİCİ KONSERVE EDİLMİŞ SEBZELER	88	2.400	2.617%
MANTAR.DOMALAN KONSERVELERİ	80.285	1.242	-98%
TURUNÇGİL KONSERVELERİ. ALKOLLÜ.ALKOLSÜZ . TATLANDIRILMIŞ	0	450	
KİRAZ (VİŞNE DAHİL)KONSERVELERİ. ALKOLLU .ALKOLSÜZ TATLANDIRILMIŞ	0	92	
VERMUT VE DİĞER ALKOLLÜ İÇKİLER	0	43	
ALKOLLÜ İÇKİLER (ALKOL DERECEŚİ<80)	429	0	-100%
ANANAS SUYU	5.389	0	-100%
DOMATES SUYU	120	0	-100%
ŞEKERLE KONSERVE EDİLMİŞ SEBZELER. MEYVELER VE DİĞER BİTKİ PARÇALARI	142	0	-100%
GENEL TOPLAM	39.497.588	43.688.576	11%

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri (<http://www.uib.org.tr>)

2017 yılında Türkiye Meyve Sebze Mamulleri Sektörünün Suriye’ye ihracatı 39,4 milyon dolar, 2018 yılında 43,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo 8). Sektörün 2018 yılı ihracatında Suriye 7. sırada yer almaktadır.

Tablo 9. UMSMİB'in Suriye'ye Meyve Sebze Mamulleri İhracatı

	2017	2018	DEĞİŞİM
ÜRÜN GRUBU	FOB USD	FOB USD	FOB USD
GAZLI SULAR.MADEN SULARI VE GAZOZLAR	92.669	4.603	-95%
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ	22.000	203	-99%
DOMATES KETÇABI VE DİĞER DOMATES SOSLARI	0	168	
SİRKE	0	26	
TURUNÇGİL SULARI	0	15	
BEZELYE KONSERVELERİ DONDURULMAMIŞ	7.080	0	-100%
GENEL TOPLAM	121.749	5.014	-96%

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri (<http://www.uib.org.tr>)

UMSMİB'in Suriye'ye ihracatı **2017 yılında 121 bin 749 dolar, 2018 yılında 5 bin 014 dolar** olarak gerçekleşmiştir. Suriye UMSMİB 2018 yılı ihracatında değer bazında sıralamaya göre 92. sırada yer almaktadır (Tablo 9).

Tablo 10. Suriye'nin Ürün Grubu Bazında Başlıca Meyve Sebze Mamulleri İthalatı (1000 USD) (İlk 15 Ürün)

		2015	2016	2017
GTİP	ÜRÜN AÇIKLAMASI	1000 USD	1000 USD	1000 USD
	GENEL TOPLAM	75.380	49.085	38.935
220210	Sular (mineral sular ve gazlı sular dahil) (ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış ve aromalandırılmış)	12.392	7.230	12.915
200290	Domates; diğer şekilde (sirke, asetik asitten başka şekilde konserve edilmiş)	17.583	20.487	12.451
200599	Diğerleri (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmamış) (20.06 pozis yonundaki ürünler hariç):	15.380	2.167	2.468
220830	Viskiler	906	1.561	1.748
200799	Diğerleri: Reçeller, jöleler, marmelatlar, meyva veya sert kabuklu meyva püresi, meyva veya sert kabuklu meyva pastaları (pişirilerek hazırlanmış) (ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içersin içermesin)	1.836	1.263	1.605
200520	Patates - (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmamış) (20.06 pozis yonundaki ürünler hariç):	2.284	1.886	1.405
71151	Agaricus cinsi mantarlar (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde); fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler)	895	1.323	1.284
200899	Mantarlar ve Domalanlar (Geçici olarak konserve edilmiş (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde); fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler)	966	746	881
220860	Vodka	505	379	605
220190	Diğerleri (İçme Suyu ve Diğerleri)	1.148	248	530
200551	Fasulye (kabuklu): (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmamış) (20.06 pozis yonundaki ürünler hariç):	2.578	565	400
200949	Ananas suyu:Brix değeri 20'yi geçenler: (Fermente edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun olmasın :	139	185	247
200540	Bezelye (Pisum sativum) - (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmamış) (20.06 pozis yonundaki ürünler hariç):	81	162	212
220710	Etil alkol; alkol derecesi >= 80% taşıyir edilmemiş	3.167	1.626	207
200190	Diğerleri (sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya konserve edilmiş):	246	106	192

Kaynak: Trademap (www.trademmap.org)

Trademap verilerine göre, Suriye'nin 6'lı GTİP bazında Toplam Meyve Sebze Mamulleri ithalatı 2015 ve 2016 yıllarında 1 milyar dolar, 2017 yılında 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo 10).

Tablo 11. Suriye'nin Ülke Bazında Başlıca Meyve Sebze Mamulleri İthalatı (1000 USD) (İlk 30 Ülke)

	2008	2009	2010
ÜLKELER	1000 USD	1000 USD	1000 USD
Dünya	60.295	101.371	89.671
Suudi Arabistan	7.909	11.530	21.910
Birleşik Krallık	1.677	40.223	17.661
Lübnan	13.508	17.198	17.426
Diğer Avrupa Ülkeleri	2.013	5.810	5.614
Çin	12.666	5.164	4.656
Mısır	3.597	2.648	3.562
Ürdün	14.327	6.444	3.199
Birleşik Arap Emirlikleri	1.562	2.150	2.240
Tayland	1.192	1.901	1.660
Brezilya	325	1.251	1.496
Fransa	69	475	1.465
Almanya	0	526	1.376
İtalya	83	994	1.266
Avusturya	115	315	844
Serbest Bölgeler	116	746	786
Hindistan	0	389	777
Hollanda	174	379	690
Türkiye	376	603	371
Kıbrıs	198	344	360
Rusya Federasyonu	111	240	348
İsveç	55	334	283
Kanada	0	112	219
Pakistan	0	106	218
İspanya	0	79	192
Polonya	0	23	156
Yunanistan	0	40	153
Gürcistan	0	0	129
Belçika	0	2	122
Filipinler	108	7	106
Endonezya	0	18	64

Kaynak: Trademap (www.trademap.org)

Suriye'nin 2010 yılı ***Meyve Sebze Mamulleri ithalatı yaptığı ülkeler sıralamasında Türkiye 18. sırada yer almaktadır (Tablo 11).***

Not: Trademap'te Suriye'ye ait en güncel veriler 2010 yılına aittir.

5. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Suriye'ye ihracat yapmak isteyen işadamlarımızın Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar ve buna bağlı belirsizlikleri göz önünde bulundurması zaruridir.

Savaş nedeniyle olağan ticaret yöntemlerinin işleyişinde yaşanan zorluklara bağlı olarak Suriye ile ticaret yapmak isteyen firmalarımızın sipariş-teslimat ve tahsil aşamalarının her birinde tedbirli hareket etmeleri ve yaşanabilecek sıkıntıları dikkate almaları önem arz etmektedir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Suriye'de miladi takvim kullanılmakta olup, takvim yılı 1 Ocak-31 Aralık'tır. Resmi kurumların mesai günleri Pazar-Perşembe arası olup; çalışma saatleri 08.30-15.30'dur. Özel iş yerlerinde mesai saatleri Cumartesi-Perşembe günleri, yazın 10.00-22.00 arası, kışın 10.00- 20.00 saatleri arasındır. Bankalar Pazartesi-Perşembe günleri 08.00-14.00 saatleri arasında açıktır.

Suriye'de Resmi Tatil Günleri

1 Ocak	Yılbaşı Tatili
8 Mart	Ulusal Devrim Günü
9 Mart	Hız.Peygamber'in Doğumu
21 Mart	Anneler Günü
12 Nisan	Paskalya
17 Nisan	Fransızlar'ın Çekiliş Günü
19 Nisan	Paskalya
1 Mayıs	İşçi Bayramı
6 Mayıs	Şehitler Günü
21 Eylül	Ramazan Bayramı
6 Ekim	Kurtuluş Savaşı Günü
28 Kasım	Kurban Bayramı
18 Aralık	Hicri Yılbaşı
25 Aralık	Noel

Kaynak: T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Telefon Kodları

Suriye'nin uluslararası telefon kodu 963'tür. Türkiye'den Suriye'ye yapılacak aramalarda 00 + 963 + alan kodu + telefon numarası şeklinde tuşlama yapılmalıdır.

Saat Farkı

GMT'den 2 saat ileri, Türkiye ile aynı zaman yaz döneminde aynı, kış döneminde ise 1 saat geridir.

Para Birimi

1 Suriye Poundu (SYP) = 100 Kuruş

Ölçü Birimi

Metrik ölçü sistemi kullanılmaktadır.

İklim

Haziran-Ağustos ayları arasında sıcak ve kurak yaşanırken, subtropikal iklimin görüldüğü kıyı kesimlerinde kışları (Aralık-Şubat) ılıman ve yağışlıdır. En sıcak ay Ağustos (18-37°C) ve en soğuk ay Ocak (2-12°C) olup; en kurak ay olan Ağustos'ta ortalama yağış miktarı 0 mm'dir.

Şam'da ortalama hava sıcaklığı Haziran-Eylül arasında 15-42 °C, Kasım-Nisan ayları arasında 0- 20°C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı, Şam için 147 mm, Halep için 314 mm ve Lazkiye için 852 mm'dir.

Yerel Ulaşım

Ülke içi ulaşımda Suriye kara yollarının kapasitesinin son yıllarda geliştirildiği göze çarpmaktadır. Şehirlerarası kara yolu ulaşımı için önemli bir ulaşım vasıtası olan minibüsler, sefer sayısının sıklığı ve ucuzluğu dolayısıyla talep görmektedir. Trenler modern, ucuz ve dakiktir. Ancak tren istasyonları genellikle şehir dışındadır. Şam-Halep-Deir al-Zour-Haseki-Qamishle arasında ve Halep'ten Lazkiye Limanı'na tren seferleri yapılmaktadır. Suriye Havayolları'nın Şam, Halep, Qamishle, Lazkiye ve Deir al-Zour arası uçak seferleri bulunmaktadır.

Otomobil kiralama ücreti yüksek ve benzin pahalıdır. Şehir içi ulaşımda taksimetre ücretlerinin çok düşük olmasından dolayı sürücüler taksimetre açmak istememekte ve özellikle yabancılardan yüksek fiyat talep etmektedir. Bu nedenle, taksiye binmeden önce taksimetre açılması için ısrar edilmesi ya da sıkı bir pazarlık yapılması tavsiye edilmektedir.

Sağlık Hizmetleri

Suriye'de sağlık hizmetleri pahalı olmasına rağmen hastanelerin donanımı ve kalitesi genellikle iyidir. Sağlık görevlileri çoğunlukla Fransızca ya da İngilizce konuşmaktadır

KAYNAKLAR

1. Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)
2. Uludağ İhracatçı Birlikleri (www.uib.org.tr)
3. Trademap (www.trademap.org)

YASAL UYARI; Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.